

machinája nyugvópontra juttatja a sokat vitatott kérdést anélkül hogy a vitázó felek jogászai tekintélyén csorba esnék.

Dr. Katona Gábor.

A végrehajtási eljárás s az igényper reformjához.

Az a tény, hogy a végrehajtási eljárás s a tulajdoni igényper mai rendszere különösen az ingó-végrehajtási gyakorlatban nem válik be, felesleges bővebben magyaráznunk. A könnyű bizonyítás lehetősége és a birói gyakorlatban megnyilvánuló messzemenő liberalizmus csábitják állandóan az adósokat arra, hogy az igényper erős fegyverét minél hatásosabban használják ki a hitelezővel szemben. Ámde e téren a jogi konstrukció is oly alapvető hibákban szenved, melyek kiküszöbölése nagy mértékben segítené elő az ingó-végrehajtás hatékonyságát és a helyzet javításának nélkülözhetetlen előfeltétele volna.

Egyik legnagyobb hiánya a végrehajtási törvénynek az, hogy a végrehajtási zálog-jog megszerzését főleg az adós tulajdonában levő ingóságokra nézve szabályozza, igen keveset intézkedik ellenben az irányban, hogy az adóst megillető jogok is zálogi jelleggel lefoglalhatók legyenek. Módot nyújt ugyan az adós követeléseinek lefoglalására, letiltására és behajtására, azonban egyrészt ez mind csak a pénzben vagy más helyettesíthető dologban kifejezett követelésre vonatkozik, másrészt a lefoglalt követelés további zálog-jogi biztosítása tekintetében sem marad önmagához következetes. Mig pl. a Vht. 79. §. értelmében az ingatlan-jelzálogjoggal biztosított követelés lefoglalása alkalmával a végrehajtó hitelező erre a jelzálogjogra nyomban aljelzálog-jogot szerez, addig az ingó tárgyra létesítendő végrehajtási alzálog-jogot jogrendszerünk nem ismeri. Ha a végrehajtató lefoglaltatja adósának ingó-kézizálogjoggal biztosított követelését, ugy e foglalás a kézizálog tárgyra egymagában még nem terjed ki, hanem a behajtási per útján kell előbb a hitelező ügygondnokának a lefoglalt követelés érvényesítése kapcsán végrehajtási jogot szerezni és csak akkor foglalhatja el az illető ingóit. Ha tudniillik az az ingó még megtalálható. Mi sem valószínűbb azonban, mint az, hogy a rosszhiszemű adós időközben lemond erről a zálogjogról, a tárgyat esetleg a másik adósra vissza is adja, úgy, hogy utóbbi azt még idejekorán elrejtetheti vagy elidegenítheti.

Ámde nemcsak a zálogjog az a dologi jog, melyre a mai rendszer szerint újabb végrehajtási zálogjog nem

szerezhető, hanem a lefoglalható követeléseket és az ingatlan hasznélvezetet kivéve, minden más dologi és kötelmi jog osztozik e sorsban. Legszembetűnőbb e téren az idegen dolgon való hasznélvati, bérletijognak, ingó hasznélvezeti jogának zálogul nem szolgáló, végrehajtásilag le nem foglalható jellege.

A gyakorlati életben ugyanis az igényperek sikere s a végrehajtási foglalás eredménytelensége többnyire azon alapul, hogy a látszólag a végrehajtást szenvedő tulajdonát képező tárgyakról az igénylő be tudja bizonyítani, hogy azok valójában az ő tulajdonát képezik s a végrehajtást szenvedő birtokába csak hasznélvati, bérlet, bizomány, stb. címén jutottak. Amidőn a végrehajtató a bizonyításnak deferálni kénytelen, erre a tehetetlenségre csak azért van kárhóztatva, mert a törvény a végrehajtási zálogjogot kizárólag a tárgyak tulajdonára engedte meg. Ha ellenben a zálogjog nemcsak magára az illető ingóra, hanem annak hasznélvati jogára, — ideértve a többi hasonló jogi formát is, — kiterjedne, még mindig lefoglalva maradna bizonyos kielégítési alap a hitelező javára, amely tőle jogszerűen el nem vonható. Mert az incidentálter a végrehajtást szenvedő birtokában lévő tárgyakat kivéve, minden oly ingó, melynek hasznélvati joga őt akár hasznélvati, akár bérlet, családi együttélés címén, vagy egyéb címén megilleti, e jogszabály alapján, ha nem is teljes tulajdoni értéke, de legalább is a megállapítható hasznélvati érték erejéig fedezetül kellene szolgáljon a végrehajtató követelésének. Nemcsak akkor, midőn a jóindulatu rokonok mint fiktív igénylők s tanúk lépnek fel, hogy a végrehajtást szenvedőt lakásának elárverezésétől megmentsék, vagy midőn a házaspár közösen szerzett ingóit a nő a férj hitelezői elől mint sajátját, rosszszeműen kiigényli, de akkor is, amikor a lefoglalt ingók tényleg nem a végrehajtást szenvedő tulajdonai, meg volna a lehetőség arra, hogy a végrehajtást szenvedőt ezeken az ingókon megillető s feltétlenül bizonyos pénzbeli ellenértékben kifejezhető jog legyen zálogolás tárgyva s nyújtson, ha csak részleges fedezetet is, a végrehajtás számára.

Minden tulajdoni igényper folyamán tehát meg kellene állapítani nemcsak azt, hogy a végrehajtást szenvedő milyen címén bírálja az illető ingót, hanem azt is, hogy általa gyakorolt hasznélvati, bizományi, eladási, stb. jog mily értéket jelent, s ez érték erejéig a lefoglalt ingóra nézve a bírói zárat igenis fenn kellene tartani. A tulajdonjog kérdésében a bíróság részitélettel már előbb is há tározhat, de ez ne jelentse egyszersmind az ingónak a zárolól való feloldását, hanem legfeljebb azt, hogy a fog-

lalt ingót a tulajdonos hozzájárulása nélkül egyelőre nem lehet elérverezni. A jog értékét a bíróság a végrehajtó s a becsüs meghallgatása mellett egyszerűbb esetekben saját mérlegelése, nehezebben megállapítható értéknél pedig hivatalból igénybe veendő szakértő útján állapítaná meg, s a felmerülő szakértői díjat az igénylőnek kellene viselnie, kivéve, ha rosszhiszemű zálogolásról volt szó, Megszűnne ezzel mindenestre az az anomália, mely ma fennáll, amidőn a végrehajtást szenvedőnél lefoglalt ingókat kiigényelik, s a hitelező kénytelen tehetetlenül nézni, hogy a zár alól feloldott ingót a végrehajtást szenvedő az igénylő jóvoltából vidám nyugalommal tovább is használja.

Ha ezt az eljárást a bérleti jog esetében alkalmazzuk, megszüntethető lesz az a visszaélés is, mellyel a zongora vagy egyéb ingó bérlője a lefoglalt tárgyat a tulajdonos útján kiigényelteti, s módjában áll továbbra is valamely, a hitelező elől elrejtett jövedelemből a bérleti összegeket rendszeresen fizetni s a bérletet folytatni, anélkül, hogy a bérlet tárgyra bárki is kezét rátehetné.

Még kirívóbb a helyzet oly tárgyak bérleténél, melyek kiaknázása a végrehajtást szenvedő javára jövedelmet vagy jövedelmi többletet biztosít (irógép, kerékpár, egyéb eszközök stb.), ahol is már haszonbérletről van szó és az illető tárgy felhasználása révén az adós oly keresetre tesz szert, mely a megélhetéshez szükséges jövedelmet meghaladja, úgy, hogy az illető ingónak a végrehajtás alól a Vhn. alapján való mentesítése, ha az saját tulajdonát képezné, nem volna lehetséges.

Hasonló a helyzet oly lakás, vagy más helyiség bérleténél, melyre a végrehajtást szenvedőnek a maga és családja megélhetése végett ninesen, vagy nines teljes mértékben szüksége. Ma lakásbérleti jog egyáltalában nem foglalható le akkor sem ha a bérlő a bért már hosszabb időre előre megfizette, s akkor sem, ha a bérlemény indokolatlanul nagy terjedelmű vagy nagy értékű. Az előbb említett elvek alkalmazása ebben a vonatkozásban annyival is indokoltabb, mert a lakások köfött forgalmánál fogva a nagy lakások bére igen gyakran lényegesen csekélyebb azok valóságos használati értékénél.

Általában a családi együttélésből eredő használati jog s az ezzel kapcsolatos tulajdoni igényperek kérdésében döntő fontossága volna a jog lefoglalásának s a használati érték megállapításának. Az ily használat nincs meghatározható időhöz kötve s így annak értéke a teljes tulajdoni érték tekintélyes hányadáig emelkedhet. Ha az igényper eredménye nem lehet az igényelt tárgynak teljes felszabadítása, hanem értékének nagy része erejéig

az feltétlenül foglalás alatt marad, okvetlenül csökkenni fog a ma nagyon is könnyű sikerű igényperек nagy száma, s a végrehajtási eljárás esélyei minden esetben javulnak.

A bizonyos időre szóló használati jog értékének megállapítása mindenesetre nehéz probléma, mert az időtartam többnyire vitás s az igénylőnek s végrehajtást szenvedőnek egyaránt érdeke azt minél rövidebbnek feltüntetni. A végrehajtás hatékonyságának érdekében célszerű volna a foglalás tárgyának minősége s a használat alapjául szolgáló jogi tények vagy jogviszony természete szerint, bizonyos határozott kategóriákat felállítani, melyekre nézve a használat időtartama tekintetében minden esetben különböző törvényes vélelem volna irányadó. E vélelemmel szemben azután csak szigorú okirati bizonyítás lenne megengedhető, hogy a használati érték megállapítása ne függjön megbízhatatlan s ingadozó tanuvallosok tartalmától.

Ugyancsak szigorú okirati bizonyítást kell követelni annak igazolására, hogy a végrehajtást szenvedőt illető használati vagy más analog természetű jog esetleg precarium jelleggel, bármikor visszavonható módon adatott meg, mert ezt bizonyára minden igénylő és végrehajtást szenvedő állítani fogja.

Ami azután az ily módon foglalás alatt maradó fedezetből leendő kielégítést illeti, az eset körülményei szerint többféle megoldás képzelhető el. Ha a lefoglalt dolog oly mennyiségű részének, mely a megállapított használati összeggel egyenlő értékű, lehetséges a különválasztása s külön értékesítése, úgy a bíróság e külön értékesítést rendelné el, — akár pl. a lefoglalt lakás valamely részének kényszerű albérletbe adása, akár az elosztható ingóösszeg, (butor vagy egyéb felszerelés, bizományi áru-raktár stb.) megfelelő részének külön elárverezése útján; ha pedig ily megosztás nem lehetséges, úgy az igénylő legyen köteles a zárnak feloldása ellenében a megállapított használati értéket a végrehajtató kezéhez megfizetni, vagy pedig tünni a lefoglalt dolog elárverezését, s megelégedni az árverési vételárból a használati értékösszeg levonása után fennmaradó maradvánnyal, mely a használati értéktől felosztott tulajdoni értéket reprezentálja. Mindenesetre kényszeríteni kell valamely megoldás útján az igénylőt, hogy a szóbanlevő dolog értékének ama részét, melyet ő a végrehajtást szenvedőnek rendelkezésére való bocsátás által amugy is nélkülözött, most már a végrehajtatóra ruházza. Természetesen különbséget kell tenni e tekintetben is arra nézve, hogy mily módon jutott el az illető tárgy a végrehajtást szenvedő birlalatába,

mert a jóhiszemű igénylő, kitől a végrehajtást szenvedő esetleg jogellenesen ragadta el a foglalás tárgyát, nem részesíthető egyenlő elbánásban a fiktív igénnyel fellépő rokonnal vagy üzletbaráttal.

Végül lényeges momentum annak elbirálása is, hogy mennyiben növelte a végrehajtást szenvedő javára az igénylő részéről biztosított használati vagy más hasonló jog, az adós hitelképességét s mennyiben befolyásolta a adósnak jelentékeny értékű s látszólag saját tulajdonát képező lakása, áruraktára, vagy egyéb készlete volt, mert hiszen, ha a hitelező tudja, hogy a kecségető hitelfedezet nem valóságos fedezet, hanem csak Potemkin-berendezés, úgy nem ad hitelt, nem engedi magát megtéveszteni. Ez a kérdés már a büntetőjog mesgyéjén mozog, s az igénylő rosszhiszemű volta esetleg a végrehajtási csalásban vagy a hitelezési csalásban való bűnrészségjellegét öltheti fel; éppen ezért szükséges azonban már a polgári eljárás keretében is a használati érték megállapítása s az ingóknak a zár alól való feloldása alkalmával azt megfelelő szigorral venni tekintetbe.

Mindezeknek a gondolatoknak a végrehajtási eljárás készülő reformja kapcsán szükséges megszivvelése indokolná azt, hogy az illetékes tényezők a kifejtett kérdésekkel minél behatóbban foglalkozzanak.

Dr. Wagner György.

Törvényhatóság magánjogi felelőssége. Egy vidéki város szabályrendeletet alkotott a hirdetéseknek a város területén való közzétételére „és a szabályrendelet elvonta egy hirdetési vállalkozónak odáig iparigazolvány alapján gyakorolt iparjogát“. A vállalkozó az iparjog elvonásáért kártérítési pert tett folyamatba a város ellen. Az elsőbíróság elutasító ítélete után a kir. ítélőtábla alperes kártérítési felelősségét megállapította. A benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Kuria P. VI. 1038/1928. sz. ítéletével elutasította.

A Kuria hivatalból is vizsgálván a polgári bíróságok hatáskörét, kimondotta, hogy a kereset alapja nem a törvényhatóság intézkedésének érvénytelensége, hanem az iparjog egyébként jogos hatósági jogi intézkedéssel történt elvonása; kimondotta, hogy ez az igény a polgári bíróság előtt érvényesíthető.

Érdemben a 40. számú teljes ülési határozatra utalással kimondja az ítélet, hogy bár a közttestületnek joga van a törvény határain belül szükség esetére is közérdekből vagyongyokokat is megszüntetni vagy korlátozni, de eltérő rendelkezés híján csak kártérítés mellett.